

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора політичних наук, професора,
професора кафедри політичних теорій Яковлева Дениса Вікторовича
на дисертаційне дослідження**

Свекли Костянтина Андрійовича

**«Нові політичні технології виборчих процесів першої чверті ХХІ
століття: український та зарубіжний досвід», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі
знань 05 – соціальні та поведінкові науки.**

Дисертаційна робота К.А. Свекли взяла на себе завдання дослідження явища політичних технологій, визначення нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття, дослідження зарубіжного та українського досвіду їх застосування та обґрунтування, основних трендів подальшого розвитку.

Актуальність вибраної теми посилюється важливістю розуміння нових політичних технологій виборчих процесів у змінному соціально-політичному середовищі, де поступове впровадження принципів регулярності, відкритості, вільності виборів створює умови для впровадження нових політичних технологій виборчих процесів, передусім – електронного голосування. Підкреслено, що нові політичні технології виборчих процесів є комунікативним феноменом – вони безпосередньо пов'язані із розвитком інтернет-комунікацій, месенджерів та технологій мобільного зв'язку. Про це, зокрема, переконливо свідчить зарубіжний досвід щодо використання соціальних мереж у виборчих та інших політичних процесах. Становлення нових політичних технологій виборчих процесів першої чверті ХХІ століття є важливим елементом українського досвіду переходу до демократії, адже їх впровадження є потужним

визначення мети та завдань дослідження, положення наукової новизни та методологічну основу. Вважаю, що отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення, що дозволяє використовувати їх для подальших досліджень та розвитку наукових знань у галузі політичної теорії.

Методологічним засадам даного дослідження приділено велику увагу завдяки ретельному використанню різноманітних загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Високо цінується методологічний індивідуалізм, який є теоретичним фундаментом дослідження технологій е-голосування, адже за його допомогою визначаються сутнісні характеристики цифровізації й формування мережевого суспільства.

В основі цього підходу, який широко використовує автор, є уявлення про суспільство як суму індивідів, їх поведінки та вибору. Саме вибір перебуває у фокусі дослідження нових політичних технологій виборчих процесів. Також використовувався компаративний метод та теорія політичного поля. Автором здійснено порівняльне дослідження механізмів політичного вибору та голосування в індустріальному та мережевому суспільствах. Застосовано теорію політичного поля до аналізу впливу нових виборчих технологій на трансформації політики. На особливу увагу заслуговує інституційний метод. Його використання дозволило визначити сутність та етапи процесу інституціоналізації новітніх політичних технологій, передусім – політико-комунікативного виміру е-голосування у мережевому суспільстві.

Дослідження автора широко охоплює теоретичні основи нових політичних технологій ХХІ століття і пропонує цікаві вектори подальшого розвитку. Систематизація положень комунікативної теорії щодо політико-комунікативного виміру нових політичних технологій виборчих процесів – це важливі аспекти, які потребують усебічної уваги. Продуктивним представляється визначення автором ризиків е-голосування в Україні,

викликів воєнного часу щодо виборчого процесу, перспектив впливу штучного інтелекту на технології виборчих процесів.

До позитивних досягнень автора в рамках комплексного дослідження нових політичних технологій виборчого процесу XXI століття можна віднести визначення перспектив впровадження е-голосування як цифрової технології виборчих процесів в Україні. З цією метою автором було проаналізовано програми політичних партій – переможців виборів до Верховної Ради України у 2019 році.

Особливу увагу слід приділити авторському аналізу дійових осіб (акторів) нових політичних технологій та визначенню їх стратегії під час виборчих процесів. Йдеться про технології блогінгу та блогерів (інфлюєнсерів, лідерів громадської думки) як нових дійових осіб впровадження політичних технологій виборчих процесів. Цікавою є обґрунтована авторська позиція щодо медіа як технології й технології у медіа, адже вона дозволяє визначити розвиток нових політичних технологій у дискурсі українських масмедіа. Добре аргументоване висвітлення е-голосування як цифрової технології виборчих процесів та їх перспектив впровадження в Україні.

Незважаючи на позитивне враження від дослідження, все ж є деякі зауваження до представленої роботи:

У підрозділі 1.2 в рамках проведеного глибокого аналізу основних теоретичних підходів до визначення політичних технологій у виборчих процесах варто було б також звернутись до концепції «цифрового суспільства», адже у подальшому автор звертається до проблеми реалізації нових політичних технологій у «цифровій реальності».

Другий розділ дисертації присвячено зарубіжному досвіду впровадження нових політичних технологій виборчих процесів. Натомість, недостатньо уваги приділено ролі соціальних мереж у виборчих процесах у Румунії та Молдові. Вважаю, що важливо було розглянути ці кейси, адже

вони демонструють небезпеки застосування соціальних мереж та їх алгоритмів у сучасних умовах задля авторитарного реверсу.

У третьому розділі дисертації детально аналізуються питання, пов'язані з українським досвідом впровадження нових політичних технологій виборчих процесів. Натомість, недостатньо уваги приділено функціонуванню політичних технологій, їх особливостей та шляхів забезпечення ефективності у гібридних формах політичних режимів. Також, на мою думку, можна більше уваги приділити розгляду функціонування нових політичних технологій в межах демократичного та авторитарного політичного режимів.

У підрозділі 3.1 автор визначає дійових осіб (акторів) нових політичних технологій виборчих процесів. Передусім, йдеться про блогерів. Натомість, потребує уточнень авторська позиція щодо «інфлюенсерів» та «лідерів думок». Чи відносить їх автор також до блогерів, чи розрізняє блогерів, інфлюенсерів та лідерів думок?

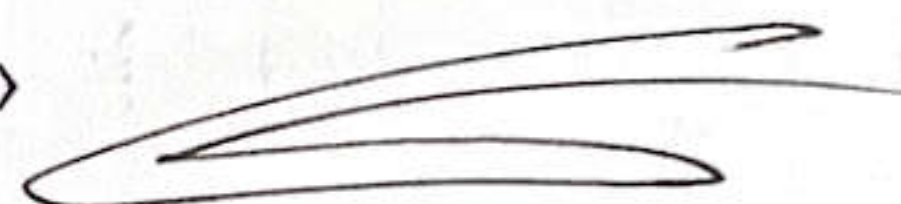
Вказані зауваження не впливають на загальну високу оцінку представленого дослідження, вони мають суто уточнюючий характер. Загалом, хочу відзначити, що дисертант підготував цікаву, ґрунтовну наукову роботу, яка характеризується самостійністю та завершеністю. Вона цілковито досягає поставленої мети, розв'язує сформульовані завдання та містить положення, що мають важливе значення, як для політичної теорії, так і для практичної політичної діяльності щодо впровадження нових політичних технологій. Текст дисертації є логічно структурованим, а мова є доступною та, водночас, науковою.

На моє переконання, дисертаційне дослідження Свекли Костянтина Андрійовича на тему «Нові політичні технології виборчих процесів першої чверті XXI століття: український та зарубіжний досвід» є дуже актуальним, містить значущу наукову новизну та має обґрунтовані та доведені висновки. Таким чином, робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502). Автор дослідження – Свекли Костянтина Андрійовича заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент –

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних теорій,
декан факультету психології,
політології та соціології
Національного університету
«Одеська юридична академія»



Денис ЯКОВЛЕВ

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Проректор з навчальної роботи
Національного університету
«Одеська юридична академія»
професор



Галина УЛЬЯНОВА